

Solmaz Amanova

NAĞILLAR

84/5 (Aca)-4
A67

ŞEİR, NAĞİL, TAMAŞA

1 SİNİF

2016- fənd

F. Köçeri adına
Azərbaycan Dövlət Uşaq
KİTABXANASI
INV. № 60624

2009 il

BİRİNCİ SINIF
«İRS» MƏŞĞƏLƏSİNDƏ

*Bilmək istəyirəm mən,
Xalqımızın irsini.
Nədən bayram edirik,
Hər il bahar fəslini?!*

*Kimlər əl-ələ tutub,
İlk yallını gedibdir?
Qalada tonqal çatıb,
Bunu qayda edibdir.*

*Mən himni oxuyuram,
Zirvəsində qalanın.
Qiymətini bilirəm,
Yaddaşlarda qalanın.*

*Üzeyirdir, ya Bülbül,
Himnə kim veribdir can?
«Sünbül» nağilini sən
Bilməlisən, ay oğlan.*

*Turacdən oxu mənə,
Danış pəhləvanlardan.
Bəhram şahdan, Fitnədən,
İgid qəhrəmanlardan!*

SƏHLƏB ÇİÇƏYİ

1-ci SƏHNƏ

Tərtibat: Azıx mağarası, yerdə ayı dərisi, mağara səhləb çiçəkləri ilə bəzənib. Nənə həvəngdəstədə gül toxumları döyür.

Ləb nənə: Durun, qaçın, nəvələr, Meşəyə tərəf gedin. Ətirli çiçək dərib, Mənə hədiyyə edin. Səh, əzizim, bu çiçək, Bitir döşündə dağın. Tez dur tərپən, vaxt keçir, Artıq, gecdir qoçağım.

Səh: Nənə, yaman qorxuram, Orda çoxdur arılar.

Nənə: Qorxma, bala, güllərin, Ətrindən yatır onlar. Şirələrini çəkib, Yuxuya batıb onlar.

Səh: Nənə, sənın nəyinə Lazım meşə çiçəyi?

Nəvələr: Gizlətmə, tez ol, söylə, Nəvələrə gerçəyi.

4

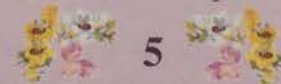
Ləb: Sirrim yoxdur, uşaqlar, Bir az o yana durun. Diqqətli olsa onu, Yaxşı duyar hər burun. (Uşaqlar meşəyə qaçirlar).

2-ci SƏHNƏ

Baş ovçu: Ana, ovla dönmüşük, Çox yaxşıdır halımız, Hardadır çağır, gəlsin Bütün əhl-əyalımız. (Rəqs edirlər).

Birinci ovçu: – Uşaqlara hədiyyə, Ceyran gətirmişik biz, İnanın, yanınızda, Olub hər an qəlbimiz.

5

Ləb:

– Bilirəm, əzizlərim,
Biz də darıxmışıq çox.
Gətirdiyiniz ova,
Mənim əsla sözüm yox.
Ayının dərisindən,
Uşaqlara tikim don.
Ümidlər gerçək oldu,
Həsrətə qoyuldu son.

3-cü SƏHNƏ

Böyük

həyat yoldaşı: Təndirlərə od salın,
Bişirək südlü çörək.
Nahara qədər artıq,
Süfrədə olsun gərək.

(Ləb nənə həvəngdəstədə toxum döyür
və böyük saxsı ləyəndə xəmir yoğurur).

Ləb:

Xəmirə qatım vanil,
Hər yana çatsın ətri.
Qaçışsınlar buraya,
Kimin istəsə xətri.

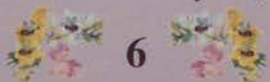
4-cü SƏHNƏ

Baş ovçu:

Rahatlaşdı canımız,
Ovdan dincəldik yaman.

Ləb:

Nəvələr sıx meşədən
Gətirirlər meyvə, şan?

6

Birinci qadın: Səh dərib gözəl çiçək.

İkinci qadın: Qoz yığıb ətək-ətək.

Nəvə: Dadlı kökələr yeyək,
Çiçəyə nəğmə deyək.

Ləb: Nəvələrim, bişib kökə,
Kəsməmişik bircə tikə.
Bir rəqs edin Tanrıya pay,
Varmı sizə dünyada tay?

Birinci qadın: Qoy, nəğməni söyləsinlər,
Və ürəkdən sevinəsinlər.

Nəvə: Səhlə Ləbin eşqinə,
Adlandı «səhləb» çiçək.
Yer üzündəki bütün,
Çiçəklərdən ən göyçək.

İkinci nəvə: Bu adı pıçıldadı,
Bizə Azıx mələyi.
Biz yerinə yetirdik,
O, dediyi diləyi.

(Azıx mələyi gəlir, əlində çiçək dəstəsi,
ətrafında qızlar rəqs edirlər).

7

İLK QASİD

Hələ çox qədimlərdə insanlar Tanrıya itaət etmədikləri üçün Tanrı yerə dəhşətli əzab göndərdi. Göydən böyük-böyük daşları yerə yağdırdı. Daşlar torpağa düşən kimi, yer üzündəki buzlar əriməyə başladı. Bu böyük su axınının qarşısında insanlar aciz qaldılar. Yalnız Nuh peyğəmbər bu işə hazır idi. Tanrının əmri ilə o, gəmi düzəltdi. Nuh bu gəmiyə hər bir canlıdan bir cüt yerləşdirdi. Həmin canlılar və öz ailəsi ilə birlikdə quru yer axtarmağa üz tutdu. Amma ətraf su içində idi, sudan başqa heç nə görünmürdü. Bu zaman Nuh peyğəmbər qəfəsdəki göyərçini havaya uçurtdu. Bir neçə gündən sonra göyərçin geri dönərkən

8

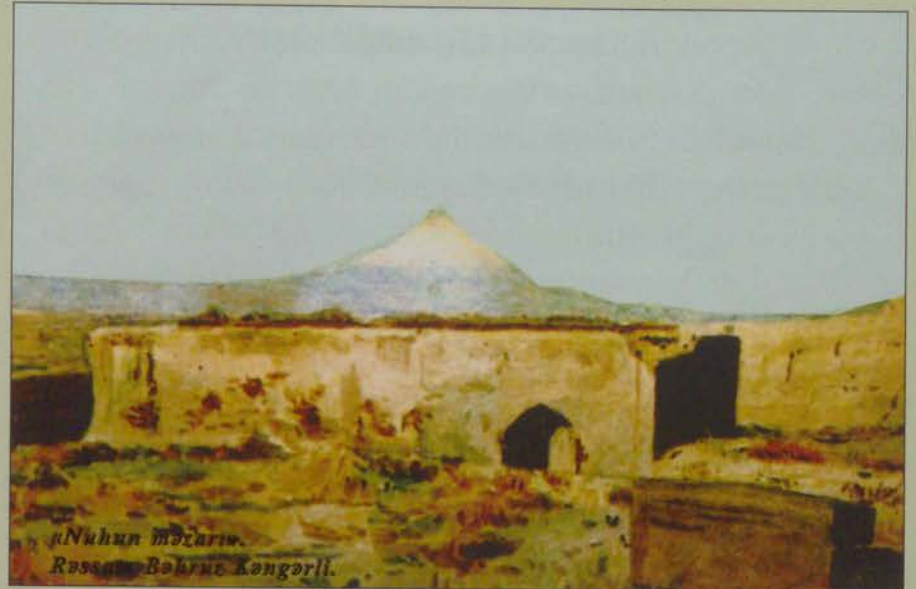

onun dimdiyində yamyaşıl bir yarpaq var idi. Nuhun üzündə təbəssüm əmələ gəldi. Deməli, torpaq yaxınlıqdadır. Bu yer isə Ağrıdağ idi.

Bu gün Nuhun qəbri həmin dağın ətəyində yerləşir. Sülh rəmzi olan göyərçin isə ilk qasiddir.

O vaxtdan çox əsrlər keçib. Göyərçini daha cəld qasidlər əvəz edib: maşınlar, qatarlar, telefon, radio, televiziya, təyyarələr və s. yaranıb.

Bu gün isə daha sürətli xəbər vasitələri – mobil telefonlar, kompyuterlər, elektron poçt və nəhayət, internet meydana çıxdı, amma yer üzündə həyatı qoruyub saxlayan insan və onun göndərdiyi ilk qasid həmişə insanlar tərəfindən hörmətlə yad olunacaq.

9

YANARDAĞIN DİVLƏRİ

Uzaq keçmişlərdə Qaraçala adlı kənddə gözəl insanlar yaşayırdılar. Gecəgündüz çalışıb, əkib-becəyirdilər. Çox mənzərəli bir kənd idi.

Bu yerin iqlimi mülayim idi. Qışda və yayda bu kəndin çəmənlərində əlvən çiçəklər açardı. Bütün əhali varlı-hallı yaşayırdı.

Kəndin ortasında yerləşən dükanlarda ən müxtəlif əşyalar: xalça-palaz, qab-qacaq, geyimlər və s. satılırdı. Aptek də burada idi, orada keçi və qaz piyindən dava-dərman, ot cövhərləri hazırlanırdı.

Bu apteki Şəfiqə adlı olduqca mehriban və ağıllı bir qadın işlədirdi. Şəfiqənin dörd övladı – üç qızı və bir oğlu vardı.

Ataları Bayramın tikdiyi böyük və geniş evdə yaşayırdılar. Bütün asudə vaxtlarında Bayram öz bağında bitən güllərə və meyvə ağaclarına qulluq edirdi. Yazda bu əsrarəngiz bağda ətirli bənövşələr, nərgizlər, zanbaqlar, lalələr, pionlar, çobanyas-

tığı, yasəmən, qərənfil, süsən və qızılgüllər ətir saçırdı. Bu bağda xar tut bitir, qoz böyüklükdə gilas yetişir, ərিকlər isə öz şəffaf qabıqları və şirin çəyirdəkləri ilə limona bənzəyirdilər. Belə ərিকlər heç kəsin bağında yetişmirdi. Burada dənələri noxud boyda dadlı narlar, gəlinbarmağı adlanan qara rəngdə üzümlər də yetişirdi. Ailə sevinc və rifah içərisində yaşayırdı.

Bayram və Şəfiqənin kiçik qızının adı Solmaz idi. Bu qız hər zaman və hər yerdə anasının yanında olurdu. Solmazın çoxlu rəfiqələri və dostları vardı – Nadya, Nəzakət, Məryəm, Yura, Saşa, Rəhim.

Solmazgilin həyətində ov itləri var idi – Moryak, Silva, Qumaş, Palma. Burada pişiklər də vardı – Lülə, Milka, Yaşılıgöz. Hər gecə babası Cəbrayıl Solmazı yatağa qoyurdu. Babası yatmadan əvvəl qıza möcüzəli nağıllar danışardı.

– Yat, Solmaz, gecdir, yoxsa səhər ananla aptekə

YANARDAĞIN DİVLƏRİ

Uzaq keçmişlərdə Qaraçala adlı kənddə gözəl insanlar yaşayırdılar. Gecəgündüz çalışıb, əkib-becəyirdilər. Çox mənzərəli bir kənd idi.

Bu yerin iqlimi mülayim idi. Qışda və yayda bu kəndin çəmənlərində əlvən çiçəklər açardı. Bütün əhali varlı-hallı yaşayırdı.

Kəndin ortasında yerləşən dükanlarda ən müxtəlif əşyalar: xalça-palaz, qab-qacaq, geyimlər və s. satılırdı. Aptek də burada idi, orada keçi və qaz piyindən dava-dərman, ot cövhərləri hazırlanırdı.

Bu apteki Şəfiqə adlı olduqca mehriban və ağıllı bir qadın işlədirdi. Şəfiqənin dörd övladı – üç qızı və bir oğlu vardı.

Ataları Bayramın tikdiyi böyük və geniş evdə yaşayırdılar. Bütün asudə vaxtlarında Bayram öz bağında bitən güllərə və meyvə ağaclarına qulluq edirdi. Yazda bu əsrarəngiz bağda ətirli bənövşələr, nərgizlər, zanbaqlar, lalələr, pionlar, çobanyas-

tığı, yasəmən, qərənfil, süsən və qızılgüllər ətir saçırdı. Bu bağda xar tut bitir, qoz böyüklükdə gilas yetişir, ərিকlər isə öz şəffaf qabıqları və şirin çəyirdəkləri ilə limona bənzəyirdilər. Belə ərিকlər heç kəsin bağında yetişmirdi. Burada dənələri noxud boyda dadlı narlar, gəlinbarmağı adlanan qara rəngdə üzümlər də yetişirdi. Ailə sevinc və rifah içərisində yaşayırdı.

Bayram və Şəfiqənin kiçik qızının adı Solmaz idi. Bu qız hər zaman və hər yerdə anasının yanında olurdu. Solmazın çoxlu rəfiqələri və dostları vardı – Nadya, Nəzakət, Məryəm, Yura, Saşa, Rəhim.

Solmazgilin həyatında ov itləri var idi – Moryak, Silva, Qumaş, Palma. Burada pişiklər də vardı – Lülə, Milka, Yaşılıgöz. Hər gecə babası Cəbrayıl Solmazı yatağa qoyurdu. Babası yatmadan əvvəl qıza möcüzəli nağıllar danışardı.

– Yat, Solmaz, gecdir, yoxsa səhər ananla aptekə

getməyə qalxa bilməzsən.

– Baba, xahiş edirəm mənə lap qorxulu bir nağıl danış, yoxsa sabah Murad gecə babasından eşitdiyi nağılı həyətdə danışacaq. Bu nağıl mənim söylədiyimdən daha qorxulu olacaq.

– İndi ki, belədir, onda qulaq as. Lakin bunu anana danışma və gecə yuxuda ağlama. Yoxsa mən bir daha sənə nağıl danışmaram, – deyə babası tapşırırdı.

– Onda tez ol, baba, danış, yoxsa gözümə yuxu gedər.

– Lap qədim zamanlarda uca dağlardakı mağaralarda divlər və əjdahalar yaşayırdı. Onlar hər ay dağlardan düzlərə enir, meşələrdə heyvanları və quşları ovlayırdılar. Onlar insanlara toxunmurdular. Bir gün divlərin padşahı xəstələndi. Ona heç nə kömək etmirdi. Belə olduqda divlər və əjdahalar Dağ Ruhundan padşahı necə xilas etməyi soruşdular. Dibi görünməyən uçurumdakı Dağ Ruhu səsləndi ki, padşahı uşaq qanı xilas edə bilər. Uşaq qanı bütün divlərin və əjdahaların nəslini qocalmaqdan, xəstəliklərdən və ölümdən qoruyar.

Odur ki, onlar çayın qabağını kəsdilər, əjdahalar isə tarlaları, zəmiləri yandıрмаğa başladılar. Kəndin ağsaqqaları hədiyyələr götürüb divlərin və əjdahaların yanına getdilər. Soruşdular ki, nə üçün özlərini belə aparırlar? Onlar uşaq qurbanı tələb etdilər.

Kim öz istəyi ilə uşağını verir?

Belə olduqda divlər dedilər:

– Verməsəniz, zorla aparırıq. Susuz və yeməksiz ölərsiniz, kəndinizdə isə quraqlıq başlayar.

Kəndliləri dəhşət bürüdü. Onlar kəndə qayıdıb, bu bəla haqqında camaata danışdılar. Kəndin qadınları gecə-gündüz ağlamağa başladılar. Onlar qara geyindilər və uşaqlarını gizlətdilər. Onları evdə qoyub qapıları bayırdan bağladılar. Ata-analar işə gəndə uşaqlar evdə tək qalırdılar. Nadinc uşaqlar həyətdə çıxıb oynayır, dağlardan onları görəndə divlər və əjdahalar isə gəlib onları zorla aparırdılar.

Divlər yaman çox idilər. Onlara qalib gəlmək mümkün deyildi. Onların boyu adi adamın boyundan iyirmi dəfə böyük idi.

Onlar uşaqları oğurlayır, onların qanından sehrli cövr

hər düzəldirdilər. Bunun say-
əsində divlərin padşahı sağal-
dı və cavanlaşdı. Bu, onların
xoşuna gəldi. Bu cövhərdən
özləri də içməyə başladılar ki,
xəstələnməsinlər.

Kənddə uşaqların sayı get-
gedə azalırdı. Kənddən şən
uşaq səsləri eşidilmirdi. Bütün evlərdən yalnız ağ-
laşma səsi eşidilirdi.

– Baba, məgər o vaxt atamın silahından yox idi ki,
onların hamısını öldürsünlər? – deyə Solmaz so-
ruşdu.

– Yox, mənim nəvəm, o vaxt qılınc vardı. Divlə-
rə qalib gəlməkdən ötrü bu qılınc
sehrli olmalı, döyüşçü isə sehrli köy-
nək geyinməli idi.

Həmin günlərin birində divlər və
əjdahalar sənin ulu nənənin oğlunu

oğurlayıb apardılar. Nə-
nən namaz vaxtı Allaha
yalvardı ki, onları bu
fəlakətdən qurtarsın. Nə-
nən duasını bitirər-
bitirməz yer silkələndi,
dağlardan daşlar diyirlə-
nib gəldi. Bir çox dax-
malar uçub-dağıldı.
Adamlar gördülər ki,
dağlardan alov püskürür.
Yer bir daha titrədi,
hamı divlərin dəhşətli
bağirtilərini eşidirdi. On-
lar alov bürümüş dağda o tərəf, bu tərəfə vurnuxur-
dular. Gecə onların necə yanıb külə döndükləri
aydın görünürdü.

Bu, zəlzələ ilə müşayiət olunan vulkan idi. Püs-
kürən alov bütün divləri yandıraraq külə döndərdi.

Səhər adamlar dağlara qalxanda gördülər ki, bütün
divlər və əjdahalar yanıb kül olublar, onların mağə-
rasının ağızını isə daşlar bağlayıb.

Hamı ümid edirdi ki, onların uşaqları hələ də
sağdır. Odur ki, mağəranın ağızını daşlardan təmiz-
ləməyə başladılar. Lopa yandırdılar, mağəraya
girdilər, onun bütün künc-bucaqlarını uzun-uzadı
axtardılar. Bu böyük mağəranın lap dərinliklərində

əsrarəngiz bir gölə rast gəldilər. Gölün dibinə mirvarilər səpələnmişdi. Sahillərini zümrüd və yaqut örtmüşdü.

Adamlar divlərin uşaqların qanından sehrli cövhər hazırladıqları yeri də tapdılar.

Adamlar astadan uşaq ağladığını eşidəndə buna bərk heyrətləndilər. Torpağın dərinliklərindən arıqlayıb çöpə dönmüş uşaqları tapıb çıxartdılar.

Səadət onların üzünə gülmüşdü. Onları qəfəslərdən çıxaranda baxıb gördülər ki, divlər onlardan növbə ilə qan götürür, lakin öldürməmiş. Uşaqların bu vəziyyəti son dərəcə ağrılı və dəhşətli idi.

Bəxtləri üzlərinə gülən valideynlər uşaqlarını da götürüb mağaranı tərk etdilər. Lakin onlar həmin qiymətli daşları özləri ilə götürmədilər və mağaradan çıxanda Dağ Ruhunun səsi ucaldı:

– Siz düzgün hərəkət edib mənim qiymətli daşqaşlarımı özünüzlə götürmədiniz, yoxsa mən sizi mağaradan çölə buraxmazdım.

Adamlar uşaqları ilə kəndə yetişəndə bütün Azərbaycan bayram etdi. Meşələr, quşlar, qayalar sevinclərindən mahnı oxumağa başladılar.

Qobustanda qədim bir daşdan musiqi sədaləri ucalırdı. Adamlar bu daşın ətrafına toplaşdılar. Daş bu insanlara divlərdən xilas edilmiş uşaqların özlərinə qayıtdıqlarını xəbər verdi. Camaat bundan sevinərək daşın ətrafında «Yallı» getməyə

başladılar. O çağdan həmin daş Qobustandadır və adamlar onun adına «Qavaldaş» deyirlər.

– Baba, bəs o mağara və göl indi də qalır?

– Mağara uçub dağıldı. O yerdə çılpaq, qırmızı daşlar qalır. Onlar gecələr işıq saçır və yanan divləri xatırladır.

Adamlar deyirlər ki, bunlar yerin altından üzə çıxmaq istəyən divlərdir.

Həmin dağa «Yanardağ» deyilir. Qobustanda isə adamlar indi də Qavaldaşın ətrafına toplaşır, tonqal qalayır və «Yallı» gedirlər.

– Sağ ol, baba, yaman qorxulu nağıldır, – deyərək Solmaz əsnəyərək dilləndi və babasının yanağından öpdü.

– Yat, mənim nəvəm. Yuxun şirin olsun!

«Qızın nağılı»
Rəssam Elina Jənnəvi

KÜSKÜN MƏLƏK

Bütün körpə uşaqlar gecələr nağıl dinləməyi xoşlayırlar. Ulduzlar səmada rəngbərəng işıq saçanda, gecə öz sirli nağılları ilə körpələri yatağa səsləyən zaman, ürəklərindən bir nağıl dinləmək həvəsi keçir.

«Küskün mələk»
Rəssam Sakit Məmmədov.

Hər gecə babası Ayana nağıl danışardı. Günlərin bir günü baba həyatdan köçdü. Ayan babası və onun nağılları üçün çox darıxırdı. Gecələr gözünə yuxu getmədi.

Bir gün Ayan pəncərədən baxanda gördü təzə ay çıxıb. Yadına düşdü ki, babası təzə ay çıxanda: «Arzunu söylə o yerinə yetəcək. Əgər ayın yuxarı ucu aşağı baxırsa, onda quraqlıq olacaq» – deyərdi. Ayanın o saat ürəyindən bir arzu keçdi – babası qayıtsın. O, başa düşdü ki, yağış yağmayacaq. Yorğanını götürüb bağa çıxdı və gözləməyə başladı. Vaxt ötürdü, babası işə qayıtmırdı. Ulduzlar və naringi diliminə bənzəyən ay işıq saçırdı.

Ayan çox qəmli idi, çünki heç kəs ona nağıl

danışmırdı. Birdən Ayana elə gəldi ki, ay gülüm-
səyir və ona nə isə pıçıldaıır.

– Ayan baban sağ və salamatdır. O, səmalar-
dadır. O, çox müdrik və xeyirxahdır, ona görə də biz
onu çox istəyirik. O, bizə tez-tez səndən və pişi-
yindən danışır. O xahiş edir ki, sən ondan
küsməyəsən və hər gün şəkil çəkəsən, gül əkəsən,
anana kömək edəsən. Ayan yalvardı:

– Ay, xahiş edirəm, babam mənimlə danışsın.

– Babacan, haradasan?

Külək ona babasının səsini çatdırdı:

– Ayan, sənə soyuq olar. Get evə.

– Sən məni hər dəfə çağıranda yanında ola-
cağam, nağıllar isə sənın ətrafındadır, onları görmək
lazımdır. Göydə, oyuncaqlarda, həm də sənın
gözəl hörüklərində nağılları axtar. Yaxşını pisdən
ayırmağı öyrən. Valideynlərinin sözüne qulaq as,
amma hərdənbir mənim qəbrimin üstünə də gəl.
Hər gecə, sən yuxuya gedəndə, mən gəlib sənın
maraqlı və gözəl yuxularının qonağı olacağam.

– Ayan havanı öpərək pıçıldadı:

– Sağ ol, baba.

Babanın əkdiyi tut ağacına asılan yelləncəyinə
uzanıb yorğanı başına çəkdi. Babanın səsi
qulaqlarından çəkilmədi:

– Rahat yat nəvə, yuxun şirin olsun!

OD QIZI

Çox qədim zamanlarda bizim şəhər Badu-Kubə adla-
nırdı ki, bunun da mənası «Küləklər şəhəri» deməkdir.
Bu şəhərdə insanlar oda sitayiş edirdilər. Baş kahinin
adı Yegirvand idi. Bu qəbilənin camaatı çox mehriban
və zəhmətkeş olub. Onlar Gülzüm dənizinin kənarında
gözəl bir qala ucaltmış və bu qalanın ətrafında möhtə-
şəm qala divarları qaldırmışdılar. Gecə-gündüz qalanın

qülləsində od yanardı və bu odu atəşpərəstlər qoruyar-
dılar. Onlar od üçün müxtəlif mahnılar və muğamlar
oxuyar, onun ətrafında rəqs edərdilər, oda qurbanlar
gətirər, Allahdan arzu edərdilər ki, onların torpaqların-
da yanan sehrli od sönməsin, əbədi qalsın.

Günlərin bir günündə odun ətrafında oturmuş muğla-
rın nəğməsini onlara yaxınlaşan çaparın gəlişi kəsdi. O
baş kahinə dəhşətli bir xəbər gətirdi:

– Ey adil və müdrik Yegirvand, qəddar cadugər
bizim torpaqlara böyük qoşun göndərmişdir. Bu qoşu-
nun başında isə qüdrətli sərkərdə Nurəddin durur.

– Sən çox pis xəbər gətirdin. Onlara nə lazımdır? –
Baş kahin acıqlı-acıqlı soruşdu.

– Onlar bizim torpaqları zəbt etmək, qaladakı sirli-
sehrli oda sahib olmaq istəyirlər, – deyər çapar həyə-
canla cavab verdi.

– Bu heç zaman olmayacaq! – Yegirvand qəti
cavab verdi və muğlara müraciət edərək onlardan məs-
ləhət istədi. İndi nə edək?

– Sən baş kahinsən. Sən nə desən, elə də olacaq, –
muğlar söylədilər.

– Allahdan arzu edək ki, zalım cadugərə və onun
qoşunlarına mübarizədə qalib gələk.

Odur ki, Yegirvand və muğlar qırmızı libas geyinib
odun ətrafında əyləşdilər. Onlar gecə-gündüz dua etdi-
lər. Qalanın ətrafını qara tüstü bürüdü. Bütün xalq
qəmgin halda başlarını aşağı salaraq kahinlərin nə za-
man qüllədən aşağı enəcəklərini gözləyirdilər. Nə-

hayət Yegirvand camaatın arasına çıxıb elan etdi:

– Tüstü belə göstərdi ki, Od allahı tərəfindən gön-
dərilmən müqəddəs qüvvə düşməni məhv etməkdə bi-
zə kömək olacaq. Bu sözləri deyib qurtarmağa macal
tapmamış, küləklər odun içərisindən məşəl – şəkilli
sütun qaldırdı. Baş vermiş bu hadisədən insanlar dəh-
şətə gələrək fikirləşdilər ki, odda yana bilərlər. Alışub
yanan odun içərisindən sanki bir qız insanlara tərəf
boylanırdı. Onun qızılı saçları zıncırovlar kimi səs sa-
lırdı. Bu od gəlininin paltarı qızıl pullarla bəzənmiş,
əlindəki almaz və yaqutlarla işlənmiş iri qılınc isə gü-
nəşin şüaları altında par-par parıldayırdı.

– Ey gözəllər gözəli, Günəş qızı, bizim günahsız
xalqı xilas et, – deyər baş kahin Od gəlininə
dedi.

– Mən atamın və-
siyyətinə əməl edərək
öz xalqımı xilas edəcəyəm, –
Günəş qızı cavab verdi. Və
sonuncu dəfə qalaya,
xalqa, Gülzüm dənizinə
baş endirib Xəzri və
Gilavar küləklərinə
qoşularaq düşmə-
nə tərəf istiqamət
götürdü. Onun güclü

parılısı düşməni kor etdi.

Qüdrətli sərkərdə Nurəddin uzun yoldan sonra öz çadırında yatmışdı. Günəş qızı Nurəddinin çadırına girib qılıncını onun sinəsinə endirdi. Nurəddinin sinəsindən qan əvəzinə od püskürdü. Günəş qızı Nurəddinin yarışıqlı, qüdrətli simasını görüb özünü itirdi.

Axı, onun qarşısında özünü müdafiə edə bilməyən artıq öldürülmüş döyüşçü uzanmışdı. Bu döyüşçü Od qızı kimi oddan yaranmışdı. Birdən onun mavigözlü uşaqıq dostu və uşaqıq illəri yadına düşdü. Döyüşçünün cansız gülümsər mavi gözləri onun üzünə dikilmişdi. Bu o idi, onun dostu. Zalım sehrbaz onun vasitəsilə sehrli odu ələ keçirmək üçün hələ uşaq ikən bu oğlanı oğurlamışdı. O zamanlar Odlar yurdunun uşaqları onun üçün çox darıxardı, ən çox darıxan isə Od qızı idi.

Birdən onun sinəsindən dəhşətli bir çığırta çıxdı. Qız sonuncu vida nəğməsini oxudu. Nurəddinin barmağına yaqut qaşlı üzük taxaraq belə söylədi:

– Axı, nə üçün sən müharibə ilə gəldin? Sülh ilə

gəlsəydin burada qismətini tapardın. Mənim uşaqıq dos-tum, mən səni çox axtardım, nəhayət, tapdım. Qismətimiz bu idimi? Göylərdə görüşənədək!

Bu sözləri dedikdən sonra odlu qılıncı öz ürəyinə sancdı və Nurəddinin yanına yığıldı. Qalada dərhal alov sönməyə başladı. Badu-Kubə şəhəri zalım cadugərin fitvasından azad oldu. Hamı göydə iki yanaşı ulduz gördü – bu Nurəddin və Günəş qızının ruhları idi.

Xalq yeddi gün, yeddi gecə matəm saxladı, lakin sonda möcüzə baş verdi – sehrli atəş alışıb yandı.

Və qalaya Od qızının şərəfinə «Qız qalası» adı verdilər. O zamandan hər il Novruz bayramında faytonda gələn Bahar qız Atəşgahdan od gətirərək Qız qalasında məşəl yandırır. Ölkəmiz sehrli odlar ölkəsi – Azərbaycan adlanır!

«Od qırı». Rəssam Əziz Ələmzadə.
(Səkil yandıqan islanilib rəssam Rəza Təğıyevə).

OD QIZI

SƏHNƏ 1

Atəşpərəstlər tonqalın ətrafında oturub nəğmə dinləyirlər. Onlardan biri «Şahnaz» muğamını ifa edir.

Aparıcı: Çox qədim şəhərdir bu Badu-Kubə,
Taleyi açılmaz sirlərlə dolu.
Dənizdən uçan ulu məbəddən,
Keçib oda olan inamın yolu.
Yegirvand – beləydi kahinin adı,
Çaparın xəbəri sarsıtdı onu.

Çapar: Baş kahin! Bu yurdu yaxşı qoruyun,
Düşmən ordusunun görünmür sonu.
Böyük Nurəddindir basan bu eli,
Gəlir üstümüzə bir yağı seli.

Yegirvand: Xəbərin xoşuma gəlmədi çapar,
Bu yurdu dağıdan bədbəxtlik tapar.

Atəşpərəstlər: Yol göstər, mötərəm, əziz baş kahin.
(Baş kahin atəşpərəstlərə müraciətlə deyir).

Yegirvand: Bu işdə köməyə çağıra qdu,
Sonsuz zülmətlərin işığı odur.
Qoy qalxsın tüstüsü səmaya doğru,
Göstərsin bələdan qurtuluş yolu.

SƏHNƏ 2

Aparıcı: Ətrafda qırmızı geyindi hamı,
Çatıldı tonqallar, alışdı-yandı.
Səmaya uçan tüstü dumandan,
Məbəd qara geydi, hisə boyandı.
Yer haray qaldırdı, Göy dilə gəldi,
Səmada ulduzlar halay qurdular.
Yığılıb məbədin düz qarşısına,
İnsanlar lal-dinməz, sakit durdular.

Yegirvand: Şahın qətli üçün verildi fərman,
(xalqa müraciətlə) Ordu çəkiləcək şah ölən zaman.

Aparıcı: Məbədin qapısı geniş açıldı,
İçindən gurlayan alov saçıldı.
Alov dilimləri yanar qız oldu,
Sanki kəhkəşanda bir ulduz oldu.
Odlu çiçəkləri səpdi dörd yana,
Camaat az qala alovdan, yana.
Tökülmüş saçları nəğmələr dedi,
Bu, oda oxunmuş dualar idi.

*(Od qızı «Bayatı – Şiraz» muğamının
3-cü hissəsini ifa etdi.)*

Yegirvand: Od qızı, xilas et gələn bələdan,
Alov dilimisən yarandın oddan.

Odlu qılıncını parlat havada,
Bizləri qalib et, sən bu davada.

Od qızı:

Böyük sərkərdəni öldürərəm mən,
Sizə öz sevgimi bildirərəm mən.
Azğın düşmən üçün bu olar bir dərs,
Girməz bu şəhərə ağılı olan kəs.

SƏHNƏ 3

Aparıcı:

Od qızı son dəfə məbədə baxdı,
Düşməni alovu yandırıb yaxdı.
Tüstüdən kor oldu ordunun gözü,
Ona nəğmə dedi dənizin özü.

Ey böyük Nurəddin, ey böyük yağlı,
De, sözün vardırsa, ölümqabağı.
Bu xalqı qoruyan alovdur – oddur,
Ona qəsd edənin axırı yoxdur.

Aparıcı: *Bu sözləri deyib Od qızı qılıncını Nurəddinin köksünə sancır. Nurəddin yıxılanda qız onun ay kimi gözəl üzünü görüb ağlayır. Axı bu xalq heç vaxt qan tökməmişdi. İndi Od qızı öz borcunu yerinə yetirdi. Xalqını düşməndən qorudu və kədərdən «Humayun» muğamını oxudu.*

Od qızı:

Qaldı gözlərində arzun-muradın,
Söndü həyatının günəşi bu an.
Qılıncın bir daha parlamayacaq,
Daha əsməyəcək önündə cahan.
Bu yurda sülh ilə bassaydın ayaq,
Taleyin üzünə gülərdi sənin.
Dərdindən gözəllər ölərdi sənin,
Bəxtin alov kimi şölələnerdi.
Başına göylərdən nur ələnerdi,
Taxım barmağına yaqut üzüyü,
Olsun şahənşahın bu son bəzəyi.

(Bunu deyib, yaqut qaşlı üzüyünü sərkərdənin barmağına keçirdir).

Qalxıb səmalara billur taxt-tacın,
Yoxdur gözəl üzlüm, daha əlacın.
Alov dilimləri qarsır üzümü
Ölüm bağlasın mənim gözümü!

(Bunu deyib o qılıncı ilə özünü öldürür).

Yegirvand: Bütün atəş söndü göz qırpımında.

Aparıcı: Bir günah yox onun bu addımında.

Yegirvand: Yanan od-alovda bir eşq parladı,
Ruhu elə burda, məbəddə qaldı.

Aparıcı:

Beləcə, yayıldı aləmə səda,
Qala layiq oldu verilən ada.
Qala «Qız qalası» adını aldı,
Alova məhəbbət qəlblərdə qaldı!

«QIZ QALASI»
(Nəğmə səslənir)

*Qız Qalası – Göz Qalası,
Xalqımızın uca qalası.
Qız Qalası – Odlar yurdu,
Od atanın – Göz balası!*

*Əl qaldırıb düşmən yurda
Bülbül susub Vətən bağda.
Od atanın – Göz balası,
Xalqımızın – uca qalası!*

*Xilas et, gəlin, Vətəni!
Susdur alçaq düşməni!
Od atanın – Göz balası,
Xalqımızın – Qız qalası!*

«Qədim od».
Rəssam Səttar Bəhlulzadə.
R. Mustafayev adına Azərbaycan
Dövlət İncəsənət Muzeyi, Bakı.

NAĞILLAR (1-ci sinif)
«İnsan iz qoyur»

*Kitab Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilib
(13.01.2005-ci il №46-22-184/16)*

Müəllif: Amanova Solmaz Bayramqulu qızı.

Tərcüməçi, şeir mətni: İmanova Sevinc Nuru qızı, uşaq yazıçısı.

Kompyuter səhifələyicisi: Frolova Aelita, Babayeva Şəhanə.

Amanova Solmaz Bayramqulu qızı.

1-ci sinif üçün NAĞILLAR 32 səh., Bakı, 2009-cu il.

Çap «OSKAR» NPM-nin
Tel: 430-23-10, 430-23-20
Format: 64/92, 1/16. Tiraj: 1000. Sifariş № 940

